

УДК 378.011.3-051:78

DOI [HTTPS://DOI.ORG/10.33989/2075-146X.2024.33.309989](https://doi.org/10.33989/2075-146X.2024.33.309989)

НАТАЛІЯ ДЕМ'ЯНКО

ORCID: 0000-0001-8292-6461

НАТАЛІЯ РЕМЕЗОВА

ORCID: 0000-0001-6358-454X

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

ВОКАЛЬНА ТА ДИРИГЕНТСЬКО-ХОРОВА ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА НА ДРУГОМУ (МАГІСТЕРСЬКОМУ) РІВНІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті розкрито особливості вокальної та диригентсько-хорової підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво), обґрунтовано необхідність підвищення її якості. Розглянуто мету, структуру, змістовий складник, передумови вивчення курсу «Сольний спів і диригування», які становить опанування навчального контенту освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (постановки голосу, хорового диригування, основного музичного інструменту з практикумом шкільного репертуару, теорія музики і сольфеджіо тощо). Визначено базові уміння і навички: вокальні (вироблення правильної співацької постави, володіння навичками співацького дихання, звукоутворення, вокалізація, округлення, прикриття голосних звуків, володіння різними видами атаки звука, чистота інтонування, досягнення високої вокальної позиції, кантиленного звучання, правильна артикуляція тощо) і диригентсько-хорові (правильна диригентська постава (положення ніг, корпусу, рук, голови); природне функціонування диригентського апарату, м'язова свобода всіх його органів, виконання «диригентської точки» в жесті, прийомів вступу і закінчення, володіння основними метричними схемами тактування, засобами художньої виразності тощо). Розкрито основні підходи до вибору навчального репертуару, який формується суто індивідуально з урахуванням попередньої підготовки, творчих здібностей, конкретних педагогічних завдань. Схарактеризовано основні види аудиторної та самостійної роботи, засоби діагностики результатів навчання в процесі поточного, модульного та підсумкового контролю. Визначено загальні та фахові компетентності та програмні результати навчання магістрантів з курсу «Сольний спів і диригування».

Ключові слова: вокальна та диригентсько-хорова підготовка, магістрант, навчальний репертуар, компетентності, програмні результати навчання.

Актуальність проблеми. Серед нагальних проблем системи вищої освіти в Україні на сучасному етапі її реформування залишаються поліпшення якості підготовки педагогічних кадрів, підвищення ефективності освітнього процесу, цілеспрямоване формування професійних компетентностей майбутнього вчителя для подальшої педагогічної діяльності, про що наголошується в нормативних галузевих документах, зокрема Законі України «Про вищу освіту», «Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», «Дорожній карті освітньої реформи 2015-2025», Концепції розвитку освіти України на період 2015-2025 років, Концепції розвитку педагогічної освіти тощо. Професійна підготовка вчителя музичного мистецтва на другому (магістерському) рівні вищої освіти охоплює декілька провідних напрямів, серед яких сольний спів і хорове диригування. Їх важливість зумовлена необхідністю формування в магістрантів загальних і фахових компетентностей, необхідних для проведення вокально-педагогічної та диригентсько-хорової роботи з учнями різних вікових категорій у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Традиційні та інноваційні підходи в мистецькій та музично-педагогічній освіті, різноманітні аспекти професійної підготовки вчителя музичного мистецтва досліджувались у працях В. Антонюк (розроблено методику постановки голосу, визначено шляхи формування вокальних умінь і навичок) (В. Антонюк, 2000), Н. Дем'янка (розкрито процес формування диригентсько-хорових компетентностей магістрантів, обґрунтовано значущість індивідуальних занять у підготовці вчителя музичного мистецтва) (Н. Дем'янка. 2023), В. Ірклієнко

(проаналізовано особливості підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва на заняттях з основного музичного інструменту) (В. Ірклієнко, 2019), О. Лобач (визначено структуру формальної професійної освіти та навчально-методичне забезпечення підготовки вчителів музичного мистецтва) (О. Лобач, 2014), Т. Смирнова (розкрито професійні компетентності та науково-методичні підходи до підготовки хорових диригентів) (Т. Смирнова, 2003), О. Стахевича (проаналізовано основи вокальної педагогіки, розроблено методіку постановки голосу) (О. Стахевич, 2002), Н. Сулаєвої (обґрунтовано необхідність конвергентного поєднання формальної педагогічної освіти з неформальною мистецькою освітою, висвітлено її потенціал у збагаченні професійної компетентності майбутніх учителів) (Сулаєва, 2013), Т. Танько (виявлено етапи становлення і розвитку музично-педагогічної освіти в Україні, проаналізовано систему музично-педагогічної підготовки вчителів) (Танько, 1998), О. Рудницької (розкрито сучасні досягнення теорії та практики викладання дисциплін художньо-естетичного циклу, методологічні засади організації навчально-виховного процесу) (Рудницька, 2005) та інших науковців.

Мета статті – розкрити особливості вокальної та диригентсько-хорової підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво).

Методи дослідження. З метою визначення особливостей вокальної та диригентсько-хорової підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво) застосовувались загальнонаукові методи дослідження (системно-структурний аналіз, порівняльний аналіз, класифікація, систематизація, узагальнення); вивчення практичного педагогічного досвіду роботи з фахової підготовки вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сольний спів і хорове виконавство залишаються одними з найдієвіших і найдоступніших засобів музично-естетичного виховання молодого покоління. У процесі здобування виконавцями вокальних і хорових навичок роль викладача і диригента важко переоцінити, адже від нього залежить успіх у навчанні, систематичне і послідовне формування в співаків необхідних музично-виконавських компетентностей. Саме тому надзвичайно важливою є відповідна професійна підготовка здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Музичне мистецтво)», яка здійснюється на кафедрі музики імені Григорія Левченка Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка в процесі вивчення однієї з профільюючих практичних дисциплін «Сольний спів і диригування».

Передумовами вивчення дисципліни є опанування навчального контенту освітньо-професійної програми підготовки здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво), зокрема курсів «Постановка голосу», «Хорове диригування», «Основний музичний інструмент з практикумом шкільного репертуару», «Теорія музики і сольфеджіо», «Історія музики» тощо. Під час їх вивчення студенти здобувають базові знання, вміння і навички з основ вокального та диригентсько-хорового мистецтва.

Приміром, до спеціальних умінь і навичок із постановки голосу, які формуються під час занять, належать: вироблення правильної співацької постави, володіння навичками співацького дихання, які визначають якості звучання голосу та силу співацького звука; правильне співацьке звукоутворення, вокалізація, округлення, прикриття голосних звуків, володіння різними видами атаки звука; використання головних і грудних резонаторів, головного, середнього та грудного регістрів; чистота інтонування, досягнення високої вокальної позиції, кантиленного звучання; правильна артикуляція звуків, чітка дикція; виконання штрихів, нюансів, агогічних відтінків, виразного фразування; розширення співацького діапазону, розвиток вокальної техніки; артистизм, емоційність виконання, розкриття художньо-образної сфери творів, сценічна культура тощо.

Базовими вміннями і навичками з хорового диригування, які опановують студенти на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, є: правильна диригентська постава (положення ніг, корпусу, рук, голови); природне функціонування диригентського апарату, м'язова свобода всіх його органів і частин, рухливість і пластичність кисті; знання основних принципів і механізмів диригентських рухів-жестів (розкутості, точності, ритмічності, чіткості тощо); виконання «диригентської точки» в жесті (моменту початку і закінчення долі такту), прийомів вступу (ауфтакту) і закінчення (зняття звука) відповідно до характеру, змісту, фактури хорових творів; володіння основними метричними схемами тактування (тридольною, чотиридольною, дводольною), диригування простих і складних розмірів; володіння навичками диригування різних штрихів (*legato*, *nonlegato*, *staccato*, *marcato* тощо); відображення темпів (помірного, швидкого, повільного), змін темпу (*piumosso*, *menomosso*, *accelerando*, *ritenuto*, *stringendo*, *allargando*), динаміки (*crescendo*, *diminuendo*, *subitoforte*, *subitopiano*, *pianissimo*, *fortissimo*); виконання синкоп, фермат, різноманітних ритмічних формул; емоційність виконання, розкриття художньо-образної сфери творів тощо.

Водночас із формуванням вокальних і диригентсько-хорових умінь і навичок на практичних заняттях розвиваються індивідуальні творчі здібності та якості студентів, зокрема: слух (мелодичний і

гармонічний), чуття ритму, чистота інтонування, вокальні дані, пам'ять, музичне мислення, сприйняття, інструментально-виконавські навички, координація рухів, відчуття фізичної свободи тощо.

Удосконалення отриманих вокальних і диригентсько-хорових компетентностей студентів відбувається в процесі вивчення обов'язкового освітнього компоненту «Сольний спів і диригування» (120 год.) на другому (магістерському) рівні вищої освіти. Дисципліна є практичною, професійно-орієнтованою та забезпечує індивідуальну траєкторію розвитку магістрантів. Її метою є вокальна та диригентсько-хорова підготовка магістрантів до професійної діяльності в закладах освіти і культури. У результаті вивчення дисципліни магістрант має володіти мистецтвом сольного співу, виконувати вокальні твори різних епох, стилів, жанрів, вільно володіти диригентсько-хоровою технікою та художнім виконанням творів, реалізовувати авторський задум композитора засобами диригентської, інструментальної, вокальної технік і художньої інтерпретації музичних творів, добирати та розучувати різноманітний вокальний і хоровий репертуар.

Курс об'єднує два змістових модуля. Змістовим складником першого модуля «Сольний спів» є: удосконалення вокальної техніки та оволодіння мистецтвом сольного співу засобами спеціальних вокальних вправ і вокалізів, вивчення більш складних творів за змістом, характером, формою, фактурою; застосування головних і грудних резонаторів в процесі співацького звукоутворення; дальший розвиток навичок співацького дихання, співу на опорі, співацького звукоутворення (формування співацького звука, високої вокальної позиції, атака звука, вокалізація, округлення та вирівнювання звучання голосних, прикриття перехідних нот, вимова приголосних), чистоти і виразності інтонування, прийомів звуковедення (*legato, staccato, nonlegato, marcato* тощо), дикції та артикуляції (чіткої вимови голосних і приголосних звуків), оволодіння різновидами вокальної техніки (кантилени, філірування звука, виконання різноманітних ритмічних структур (тріолей, групетто, мордентів тощо), фіоритур), змінної динаміки, фразування; розвій технічних і художньо-виразних можливостей голосу, зокрема діапазону, сили голосу, тембру; виконання вправ, гам, арпеджіо, вокалізів, сольних вокальних творів, пісень дитячого репертуару.

До навчального репертуару можна включати різноманітні за змістом, характером і формою вокальні твори: О. Білаш, сл. Д. Павличка «Два кольори», В. Верменич, сл. А. М'ястківського «Підкручу я чорнії вуса», В. Верменич, сл. О. Новицького «Як чудово запахла троянди», О. Злотник, сл. В. Крищенко «Батько і мати», О. Зуєва, сл. І. Зінчюк «П'є журавка воду», В. Камінський, сл. Б. Стельмаха «Карпатські солов'ї», М. Лисенко, Арія Наталки з опери «Наталка-Полтавка», А. Пашкевич, сл. Д. Луценка «Ластівка», укр. нар. пісня в обробці Ю. Соколовського «Спать мені не хочеться», укр. нар. пісня в обробці Ю. Соколовського «Там, де ятрань круто в'ється», О. Чухрай, сл. А. Лихошвая «Скаче в полі білий кінь», І. Шамо, сл. Ю. Рибчинського «Три поради». Серед пісень дитячого репертуару: О. Злотник, сл. М. Сингаївського «Цвіт землі», І. Кириліна, сл. О. Вратарьова «Зелене слоненя», А. Мігай, сл. Н. Кулик «Сонько-дрімко», М. Ведмедеря, сл. Г. Клока «Немає України без калини», А. Мігай, сл. Н. Кулик «Дощик», Л. Горова «Дві пісеньки», Л. Горова «Дитячі мрії», О. Чухрай, сл. В. Тарасенка «Котик-сон».

Змістовим складником другого модуля «Диригування» є: поглиблення знань та вдосконалення практичних диригентсько-хорових навичок шляхом вивчення більш складних творів за змістом, характером, формою, фактурою, засобами музичної виразності, складом хору; вивчення багатоголосних творів а сарпелла з елементами поліфонії, обробок українських народних пісень для хору, зразків вітчизняної та світової хорової класики з інструментальним супроводом крупної форми, творів із солістами; диригування за дводольною, тридольною, чотиридольною, п'ятидольною, шестидольною, семидольною та іншими складними схемами; робота над глибоким розкриттям художньо-образної сфери творів, найбільш повним застосуванням засобів художньої виразності; вивчення вокально-хорових творів, які містять чергування простих і складних метрів, різноманітні прийоми звуковедення (*legato, non legato, staccato, marcato* та ін.), широку темпову й динамічну палітру (*pianissimo, piano, mezzo-piano, mezzo-forte, forte, fortissimo, crescendo, diminuendo, sforzando*), рухомі нюанси, контрастність і протиставлення художніх образів; опрацювання пісень дитячого репертуару більш високого рівня складності.

До навчального репертуару можна включати такі твори: А. Авдієвський, сл. Л. Українки «Колискова», А. Вахнянин, сл. Т. Шевченка «Садок вишневий коло хати», К. Данькевич, хор з опери «Богдан Хмельницький» «Чорний крук», Є. Козак, сл. Т. Шевченка «Думи мої, думи», Г. Левченко, слова народні «Посіяла василечків», Г. Левченко, слова народні «От села до села», А. Литвинов, сл. Т. Шевченка «Ой чого ти почорніло», К. Стеценко, сл. Л. Українки «То була тихая ніч», укр. нар. пісня в обробці А. Авдієвського «Чуєш, брате мій», укр. нар. пісня в обробці Г. Левченка «Їхав козак за Дунай», укр. нар. пісня в обробці Г. Левченка «Ти капуста, ти розсада», укр. нар. пісня в обробці Г. Левченка «Ой у лузі червона калина», укр. нар. пісня в обробці Г. Левченка «Гай зелененький», укр. нар. пісня в обробці М. Леонтовича «Козака несуть», укр. нар. пісня в обробці М. Леонтовича «Котилася зірка», укр. нар. пісня

в обробці Л. Ревуцького «Ой ходить сон». Серед пісень дитячого репертуару: Є. Карпенко, сл. А. Костецького «Краватка для жирафа», І. Кириліна, сл. П. Воронька «В лісі є зелена хата», І. Кириліна, сл. В. Кухалашвілі «Сумна пісня», А. Мігай, сл. Н. Кулик «Зелений світ», А. Мігай, сл. Н. Кулик «Сім нот», В. Таловиря, сл. В. Бичка «Пісня про вчительку», укр. нар. пісня в обробці Л. Ревуцького «Прилетіла перепілонька», укр. нар. пісня в обробці К. Стеценка «Журавель», укр. нар. пісня в обробці Р. Верещакіна «Вербовая дощечка», укр. нар. пісня в обробці В. Ступницького «Корольок», укр. нар. пісня в обробці В. Таловирі «Ой на горі жито», Ю. Шевченко, сл. Д. Павличка «Колискова».

Зважаючи на базову музичну підготовку (початкова музична освіта, фахова передвища освіта тощо), попередні досягнення з постановки голосу і хорового диригування, особисті творчі здібності магістрантів, навчальний репертуар з курсу добирається суто індивідуально з урахуванням конкретних педагогічних завдань. Він різноманітний за змістом, характером, фактурою, засобами художньої виразності, що сприяє засвоєнню різних стилів і особливостей музичного письма, розширення музичного кругозору тощо.

Специфіка навчальної дисципліни передбачає здійснення освітнього процесу у формі індивідуальних практичних занять, підготовку і виконання практичних завдань, самостійної роботи, проведення консультацій тощо.

Основними видами роботи на заняттях із модуля «Сольний спів» є:

- розспівування;
- виконання вокалізів;
- аналіз і характеристика творів навчального репертуару;
- розучування вокальних творів;
- робота над технічним і художнім виконанням вокальних творів;
- перевірка виконання завдань самостійної роботи.

Основними видами роботи на заняттях із модуля «Диригування» є:

- аналіз і характеристика творів навчального репертуару;
- виконання партитур хорових творів і пісень на фортепіано;
- інтонування хорових партій;
- диригування творів навчального репертуару;
- виконання пісень під власний супровід;
- перевірка виконання завдань самостійної роботи.

Співвідношення цих елементів може змінюватись у залежності від конкретної мети кожного заняття.

Застосування на індивідуальних практичних заняттях інформаційно-комунікаційних технологій, інтернет-ресурсів збільшує ефективність освітнього процесу та надає можливість прослуховування записів вокальних і хорових творів різного рівня складності, солістів-вокалістів і хорових колективів, порівняння виконавських інтерпретацій. Слушним також є використання діалогічних методів навчання, зразкове виконання твору викладачем, застосування спеціальних вправ для закріплення конкретних виконавських прийомів, висловлення магістрантом самостійних суджень і прийняття ним рішень щодо виконавської інтерпретації вокальних і хорових творів.

До видів самостійної роботи з дисципліни належать: розспівування, розучування та виконання вокальних творів, робота над їх художньо-виразним виконанням, диригування творів навчальної програми, гра хорових партитур, інтонування хорових партій, засвоєння і виконання пісень дитячого репертуару під власний супровід, підготовка інформації про авторів, аналіз творів відповідно до плану аналізу хорової партитури тощо.

Засобами діагностики результатів навчання в процесі поточного, модульного та підсумкового контролю є: аналіз вокальних і хорових творів навчального репертуару, виконання вокальних творів, диригування хорових творів і пісень, інструментальне виконання хорових партитур, інтонування хорових партій, виконання пісень дитячого репертуару під власний супровід. Критеріями оцінювання аудиторної та самостійної роботи магістрантів є виконавська інтерпретація вокальних і хорових творів, систематична, результативна, цілеспрямована робота магістранта з удосконалення вокальної та диригентсько-хорової технік, високохудожнє виконання творів навчального репертуару.

У процесі вивчення курсу «Сольний спів і диригування» формуються професійні компетентності магістрантів, зокрема загальні: здатність утверджувати гуманістичні ідеали, демократичні цінності й традиції України; здатність критично аналізувати й оцінювати сучасні педагогічні та мистецькі явища, генерувати нові ідеї під час вирішення практичних завдань, комплексних та інноваційних проблем; здатність на основі самопізнання формувати власний стиль педагогічної та мистецько-творчої діяльності; здатність до самовдосконалення та самовиховання. До фахових компетентностей належать: здатність до мистецької (інструментальної, вокальної, диригентсько-хорової) та культурно-просвітницької діяльності, до компетентної оцінки мистецько-педагогічних явищ; здатність

обґрунтовувати та втілювати педагогічно-виконавський задум та здійснювати інтерпретацію музичного твору засобами професійно-педагогічного мовлення.

До програмних результатів навчання належать: вміння враховувати специфіку художніх напрямів, стилів, жанрів у вербальній і виконавській інтерпретації музичних творів; володіння основними засобами і прийомами виконання музичних творів, уміннями інтегрувати складні виконавські техніки (інструментальні, вокальні, диригентські) в професійній діяльності; формування індивідуального стилю педагогічної та мистецько-творчої діяльності через самопізнання, самовдосконалення і самовиховання в освітньому просторі.

Висновки. Отже, на сучасному етапі реформування національної освітньої галузі проблема підвищення якості підготовки педагогічних кадрів залишається актуальною. Професійна підготовка вчителя музичного мистецтва на другому (магістерському) рівні вищої освіти охоплює декілька ключових напрямів, серед яких сольний спів і хорове диригування. В освітньо-професійній програмі «Середня освіта (Музичне мистецтво)», яка реалізується на кафедрі музики імені Григорія Левченка ПНПУ імені В. Г. Короленка, ці напрями поєднуються в одній дисципліні «Сольний спів і диригування». Її вивчення сприяє удосконаленню вокальної та диригентсько-хорової підготовки, отриманої на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, та забезпечує формування в магістрантів загальних і фахових компетентностей, необхідних для майбутньої професійної музично-педагогічної діяльності з учнями різних вікових категорій у закладах загальної середньої та позашкільної освіти.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці інноваційних підходів і визначенні шляхів підвищення ефективності формування професійних компетентностей здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво).

Список використаних джерел

- Антонюк, В. (2000). *Постановка голосу: навч. посіб.* Київ: Українська ідея.
- Дем'янюк, Н. Ю. (2023). Диригентсько-хорова підготовка магістрантів спеціальності 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво). В кн. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр.* (Вип. 27, с. 159-169). Київ: Полтава.
- Дем'янюк, Н. Ю. (2023). Формування професійних компетентностей магістрантів при вивченні курсу «Сольний спів і диригування». *Eurasian scientific discussions: the 13th International scientific and practical conference* (pp. 259-264). Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain.
- Ірклієнко, В., Дем'янюк, Н. (2019). Підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва на індивідуальних заняттях з основного музичного інструменту. В кн. *Естетика і етика педагогічної дії: зб. наук. пр.* (Вип. 20, с. 120-129). Київ: Полтава.
- Лобач, О. О. (2014). Кульмінаційний період розвитку професійної освіти вчителів музичного мистецтва в Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка (1981-2014). В кн. *Кафедра музики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка: ретроспективний аналіз: монографія* (с. 65-90). Полтава: ТОВ АСМІ.
- Рудницька, О. П. (2005). *Педагогіка: загальна та мистецька*. Тернопіль.
- Смирнова, Т. А. (2003). *Диригент хору: індивідуальність, педагог, керівник*. Харків: Нове слово.
- Сташевич, О. (2002). *Основи вокальної педагогіки*. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка.
- Сулаєва, Н. В. (2013). *Підготовка вчителя в педагогічному просторі неформальної мистецької освіти*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Танько, Т. П. (1998). *Музично-педагогічна освіта в Україні*. Харків: Основа.

References

- Antoniuk, V. (2000). *Postanovka holosu [Setting the voice]: navch. posib.* Kyiv: Ukrainiska ideia [in Ukrainian].
- Demianko, N. Yu. (2023). Dyryhentsko-khorova pidhotovka mahistrantiv spetsialnosti 014.13 Serednia osvita (Muzychne mystetstvo) [Conducting and choral training of master's students in specialty 014.13 Secondary education (Musical arts)]. In *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii [Aesthetics and ethics of pedagogical action]: zb. nauk. pr.* (Is. 27, pp. 159-169). Kyiv: Poltava [in Ukrainian].
- Demianko, N. Yu. (2023). Formuvannia profesiynykh kompetentnostei mahistrantiv pry vyvchenni kursu «Solnyi spiv i dyryhuvannia» [Formation of professional competencies of master's students while studying the course "Solo singing and conducting"]. In *Eurasian scientific discussions: the 13th International scientific and practical conference* (pp. 259-264). Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain [in Ukrainian].
- Irkliienko, V., & Demianko, N. (2019). Pidhotovka maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva na indyvidualnykh zaniattiakh z osnovnoho muzychnoho instrument [Training of future music teachers

- in individual lessons on the main musical instrument]. In *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii [Aesthetics and ethics of pedagogical action]*: zb. nauk. pr. (Is. 20, pp. 120-129). Kyiv: Poltava [in Ukrainian].
- Lobach, O. O. (2014). Kulminatsiyni period rozvytku profesiinoi osvity vchyteliv muzychnoho mystetstva v Poltavskomu natsionalnomu pedahohichnomu universyteti imeni V. H. Korolenka (1981-2014) [The culminating period of the development of the professional education of music teachers at the Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko (1981-2014)]. In *Kafedra muzyky Poltavskoho natsionalnogo pedahohichnogo universytetu imeni V. H. Korolenka: retrospektyvnyi analiz [Department of Music of Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko: retrospective analysis]*: monohrafiia (pp. 65-90). Poltava: TOV ASMI [in Ukrainian].
- Rudnytska, O. P. (2005). *Pedahohika: zahalna ta mystetska [Pedagogy: general and artistic]*. Ternopil [in Ukrainian].
- Smyrnova, T. A. (2003). *Dyryhent khoru: indyvidualnist, pedahoh, kerivnyk [Choir conductor: personality, teacher, leader]*. Kharkiv: Nove slovo [in Ukrainian].
- Stakhevych, O. (2002). *Osnovy vokalnoi pedahohiky [Basics of vocal pedagogy]*. Sumy: SumDPU imeni A. S. Makarenka [in Ukrainian].
- Sulaieva, N. V. (2013). *Pidhotovka vchytelia v pedahohichnomu prostori neformalnoi mystetskoï osvity [Teacher training in the pedagogical space of informal art education]*. Poltava: PNPU imeni V. H. Korolenka [in Ukrainian].
- Tanko, T. P. (1998). *Muzychno-pedahohichna osvita v Ukraini [Music and pedagogical education in Ukraine]*. Kharkiv: Osnova [in Ukrainian].

DEM'YANKO N., REMEZOVA N.

Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, Ukraine

VOCAL AND CONDUCTING AND CHORAL TRAINING OF TEACHERS OF MUSIC AT THE SECOND (MASTER'S) LEVEL OF HIGHER EDUCATION

The article reveals the peculiarities of vocal and conductor-choir training of students of the second (master's) level of higher education in the specialty 014.13 Secondary education (Art. Music), substantiates the need to improve its quality. Considered the purpose, structure, content component, prerequisites for studying the course "Solo singing and conducting", which constitutes the mastery of the educational content of the educational and professional training program for applicants of the first (bachelor's) level of higher education (productions of voice, choral conducting, basic musical instrument with school repertoire practice, music theory and solfeggio, etc.). Basic abilities and skills are defined: vocal (creating the correct singing posture, mastering the skills of singing breathing, sound production, vocalization, rounding, masking vowel sounds, mastering various types of sound attack, purity of intonation, achieving a high vocal position, cantilene sound, correct articulation, etc.) and conductor and choir (correct conductor's posture (position of legs, body, hands, head); natural functioning of the conductor's apparatus, muscular freedom of all its organs, execution of the "conductor's point" in the gesture, entry and end techniques, mastery of basic metric timing schemes, means of artistic expression etc). The main approaches to the selection of the educational repertoire, which is formed purely individually, taking into account preliminary training, creative abilities, and specific pedagogical tasks, are revealed. The main types of classroom and independent work, means of diagnosing learning results in the process of current, modular and final control are characterized. The general and professional competences and program results of master's students in the course "Solo singing and conducting" were determined.

Key words: *vocal and conducting-choral training, master's degree, educational repertoire, competences, educational program results.*

Стаття надійшла до редакції 29.04.2024 р.